

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI – 4101-02-04/2013

P/13/168

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 4, 25-520 Kielce

T +48 41 249 91 00, F +48 41 249 91 05

lki@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/13/168 – Zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Lata 2011 – 2012 oraz okres wcześniejszy, jeżeli działania podjęte przed 1 stycznia 2011 r. miały wpływ na stan objęty kontrolą.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
<i>Kontroler</i>	Stanisław Łuczyński, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 84734 z dnia 25 marca 2013 r. [Dowód: akta kontroli str. 1 – 2]
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Włoszczowski Zakład Wodociągów i Kanalizacji we Włoszczowie, ul. Wiejska 55, 29-100 Włoszczowa (dalej: WZWIK lub Zakład).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Henryk Kaczmarek, Dyrektor Włoszczowskiego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji we Włoszczowie. [Dowód: akta kontroli str. 3]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna	Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie ¹ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie zagospodarowania osadów powstających w oczyszczalni ścieków komunalnych.
---------------------	--

Uzasadnienie oceny ogólnej	Powyższą ocenę negatywną uzasadniają następujące nieprawidłowości: – nieposiadanie wiarygodnych danych dotyczących ilości faktycznie wytworzonego i wywożonego w latach 2011 – 2012 osadu ściekowego z oczyszczalni; – nieprzeprowadzenie w jednym przypadku badania gleby na zawartość metali ciężkich przed zastosowaniem osadów na gruntach, tj. wbrew obowiązкови nałożonemu na wytwórcę komunalnych osadów ściekowych art. 43 ust. 3 obowiązującej w latach 2011 – 2012 ustawy o odpadach; – niedokumentowanie okoliczności potwierdzających przekazanie posiadaczom gruntów, na które wywożony był osad ściekowy z oczyszczalni, wyników badań osadu oraz informacji o dawkach osadu, tj. obowiązku nałożonego na wytwórcę osadów ściekowych art. 43 ust. 4 obowiązującej w latach 2011 – 2012 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach²; – zastosowanie w jednym przypadku osadu ściekowego na gruntach, pomimo przekroczenia w zbadanych próbach gruntu na zawartość metali ciężkich,
----------------------------	--

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm. (Ustawa straciła moc z dniem 23 stycznia 2013 r.).

dopuszczalnej zawartości cynku określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych³;

- dopuszczenie do występowania przekroczeń dopuszczalnej skumulowanej dawki osadu ściekowego, o których stanowi § 3 ust. 6 ww. rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w odniesieniu do gruntów, na których zastosowano osad z oczyszczalni w latach 2011 – 2012;
- niezawarcie pisemnej umowy z wykonawcą, który na zlecenie WZWiK świadczył usługi polegające na transporcie osadów powstających w oczyszczalni ścieków we Włoszczowie do miejsc przeznaczonych do wykorzystania. Obowiązek jej zawarcia określony jest w *Regulaminie udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej wyrażonej w złotych równowartości kwoty 14.000 euro* (obowiązującym w WZWiK od 1 czerwca 2012 r.);
- nierzetelne sporządzanie „kart przekazania osadów”;
- stosowanie do analiz i sprawozdawczości powierzchni działek do których kierowane były osady w oparciu o telefoniczne informacje osób władających tymi działkami, niedokonywanie weryfikacji powierzchni działek wykazywanych w Zbiorczych zestawieniach danych o komunalnych osadach ściekowych za 2011 r. i 2012 r. (dalej: *Zbiorcze zestawienia*) z powierzchniami działek ujętymi w ewidencji gruntów i budynków, prowadzonej przez starostę włoszczowskiego (dalej: wypisy z rejestru gruntów lub rejestr gruntów), co skutkowało niezgodnościami powierzchni działek wykazywanych w ww. dokumentach;
- niezrealizowanie wniosku pokontrolnego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach (dalej: WIOŚ) dotyczącego prowadzenia obliczeń dawek osadów ściekowych stosowanych rolniczo na daną powierzchnię działki.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ewidencjonowanie osadów ściekowych oraz realizacja obowiązków sprawozdawczych

Opis stanu
faktycznego

Włoszczowski Zakład Wodociągów i Kanalizacji jako wytwórca komunalnych osadów ściekowych w ilości 1.230 Mg w 2011 r. oraz 1.246 Mg w 2012 r., zobowiązany był stosownie do wymogu określonego w art. 17 ust. 1 pkt. 2 i art. 24 ust. 2 pkt. 3 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, tj. do przedkładania staroście, informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami. Pismem z 14 marca 2012 r. i 15 marca 2013 r., WZWiK poinformował i przekazał do Starostwa Powiatowego we Włoszczowie, zbiorcze zestawienie danych o wytworzonych komunalnych osadach ściekowych w 2011 r. i 2012 r. Z powyższych zbiorczych zestawień wynika m.in., że osad ściekowy w oczyszczalni, poddany był procesowi stabilizacji⁴ z higienizacją (higienizacja ma na celu m.in. zmniejszenie ilości organizmów chorobotwórczych oraz poprawę tych własności osadu, które ułatwiają jego transport). Wytworzony osad ściekowy

³ Dz. U. Nr 137, poz. 924.

⁴ Stabilizacja tj. proces, w wyniku którego osady nie zagniwają, nie wydzielają nieprzyjemnych zapachów, a także są częściowo lub całkowicie pozbawione mikroorganizmów. Stabilizację osadów dzielimy na: procesy biologiczne, procesy chemiczne i procesy termiczne.

w oczyszczalni, zastosowany został do rekultywacji gruntów na cele rolne. [Dowód: akta kontroli str. 19 – 27, 29 – 34]

W latach 2011 – 2012 ewidencja osadów prowadzona była w WZWiK w formie *Karty ewidencji komunalnych osadów ściekowych* (dalej: *karty ewidencji*) za poszczególne kwartały 2011 r. i 2012 r.. Zawierała ona wymagane informacje przewidziane w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów⁵, za wyjątkiem numeru *Karty przekazania komunalnych osadów ściekowych* (dalej: *karty przekazania*). Zakład nie posiadał procedury określania ilości wytworzonych osadów i prowadzenia rejestru, na podstawie którego bilansowano kwartalne dane niezbędne do wypełniania ww. kwartalnych *kart ewidencji*. [Dowód: akta kontroli str. 68 – 75, 76 – 83, 238]

Zgodnie z ww. rozporządzeniem, w *karcie ewidencji* powinien być określony numer *karty przekazania* stosowanych w celach, o których mowa w art. 43 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o odpadach.

Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK (który zgodnie ze swoim zakresem obowiązków odpowiada za prowadzenie gospodarki osadami i odpadami) wyjaśnił, że WZWiK nie posiada urządzeń wagowych do kontroli wywożonych osadów ściekowych z oczyszczalni. W okresie objętym kontrolą, osady z oczyszczalni wywożone były przez Zakład Usługowy „TRANS-KOP” we Włoszczowie. Masę wywiezionego osadu wyliczał uwzględniając ładowność skrzyń samochodów („TRANS-KOP”) do przewozu osadów (tj. 12 lub 8 ton) oraz liczbę kursów danego pojazdu wynikającą z faktury wystawionej przez ten Zakład. W wyniku kontroli stwierdzono, że WZWiK nie ma opracowanej procedury określającej sposób w jaki należy dokonywać sprawdzenia ilości faktycznie wywożonego osadu ściekowego z oczyszczalni oraz dokumentować przebieg tych czynności dla potwierdzenia wiarygodności danych zamieszczanych w *kartach ewidencji*, a następnie w *Zbiorczych zestawieniach* danych o komunalnych osadach ściekowych” za dany rok, przekazywanych do urzędu marszałkowskiego. [Dowód: akta kontroli str. 89, 238]

WZWiK sporządził *karty przekazania* za 2011 r. i 2012 r. na obowiązującym wzorze formularza określonym w załączniku nr 5 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów⁶. W powyższych kartach nie wypełniono jednak niektórych istotnych rubryk wymaganych ww. wzorem, co omówione zostało w dalszej części niniejszego wystąpienia, tj. w ustalonych nieprawidłowościach. [Dowód: akta kontroli str. 209, 211– 237]

Zbiornicze zestawienie za 2012 r. sporządzone zostało zgodnie z *formularzem do sporządzenia i przekazywania zbiorczego zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych*, określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych⁷. Zestawienie za 2011 r. (w pierwotnej wersji, tj. przekazanej do urzędu marszałkowskiego w dniu 15.03.2012 r.) nie zawierało danych o numerach ewidencyjnych działek i obrębach geodezyjnych, na które zastosowano osad ściekowy, wymaganych obowiązującym *formularzem* w 2011 r. Zawierało natomiast m.in.: nazwę władającego nieruchomością gruntową, jego adres, powierzchnię zastosowania osadów (ha) oraz masę zastosowanych osadów. Poprawioną wersję

⁵ Dz. U. Nr 249, poz. 1674 (Rozporządzenie zostało uchylone z dniem 23 stycznia 2013 r.).

⁶ Dz. U. Nr 249, poz. 1673.

⁷ Dz. U. Nr 249, poz. 1674.

zbiorczego zestawienia za 2011 r., w której wykazane zostały numery ewidencyjne działek i obręby geodezyjne, WZWiK przekazał do urzędu marszałkowskiego ponownie w dniu 24.07.2012 r. [Dowód: akta kontroli str. 19 – 27]

Dane zawarte w *Zbiorczych zestawieniach* za 2011 r. i 2012 r. zgodne były z danymi wykazanymi w *kartach ewidencji komunalnych osadów ściekowych* za ww. okresy sprawozdawcze. W zestawieniach tych wykazano, że WZWiK osady przekazało wyłącznie do rekultywacji gruntów na cele rolne,

Zestawienia przekazano urzędowi marszałkowskiemu odpowiednio: w dniu 15 marca 2012 r. i 15 marca 2013 r., tj. zgodnie z terminem określonym w art. 37 ust. 3 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. [Dowód: akta kontroli str. 24–27, 31–34, 68–83]

W okresie objętym kontrolą, WZWiK nie zawierał pisemnych umów z posiadaczami gruntów, na które wywożony był osad ściekowy z oczyszczalni, co potwierdził w wyjaśnieniu z 8 kwietnia 2013 r. Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK, który zgodnie ze swoim zakresem obowiązków zajmuje się prowadzeniem gospodarki osadami i odpadami. [Dowód: akta kontroli str. 89]

Niezawieranie powyższych umów skutkowało brakiem określenia obowiązków stron (tj. posiadacza gruntów i wytwórcy osadu) m.in. w zakresie dotyczącym ilości wywożonego osadu i miejsca jego zastosowania (tj. wskazania konkretnej działki i jej powierzchni), a także sposobu przekazywania informacji o dopuszczalnych dawkach osadu na jeden hektar powierzchni gruntu.

Niezgodności pomiędzy powierzchnią gruntów wykazaną w rocznych *Zbiorczych zestawieniach* za 2011 r. i 2012 r., a powierzchnią wynikającą z wypisów z rejestru gruntów omówione zostały w ustalonych (w toku kontroli) nieprawidłowościach, zamieszczonych w części trzeciej niniejszego wystąpienia pokontrolnego, tj. dotyczącej zagospodarowania osadów ściekowych.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

1. Braku posiadania wiarygodnych danych dotyczących ilości faktycznie wytworzonego i wywożonego w latach 2011 – 2012 osadu ściekowego z oczyszczalni.
2. Nierzetelnym sporządzaniu *kart przekazania*. We wszystkich bowiem 16 kartach z 2011 r. oraz 11 z 2012 r. w rubryce o nazwie „potwierdzenie wykonania usługi transportu” poza pieczęcią Zakładu Usługowego „TRANS-KOP” we Włoszczowie (zawierającą nr telefonu, NIP, adres, regon), brak było daty i podpisu ze strony wykonującego tę usługę. W rubryce o nazwie „potwierdzam przejęcie odpadu” brak było daty i podpisu. We wszystkich 16 kartach z roku 2011, nie podano kodu odpadu (19 08 05) oznaczającego ustabilizowane komunalne osady ściekowe, zgodnie z katalogiem odpadów stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów⁸. Tylko w jednej „karcie” (z 27) wpisany został w rubryce o nazwie „rodzaj procesu przetwarzania, któremu powinien zostać poddany odpad” – symbol R10, który zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, oznacza rozpraszanie na powierzchni ziemi w celu nawożenia lub ulepszenia gleby.

W jednej karcie z 2012 r., tj. nr 2/2012 nie podano nr działki, na które wywieziono osad ściekowy, a w drugiej, tj. nr 8/2012 podano nr działki (127), lecz bez określenia miejscowości w której znajduje się ta działka. [Dowód: akta kontroli str. 209 – 237]

⁸ Dz. U. Nr 112, poz. 1206.

Odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości ponosi Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK, który zgodnie ze swoim zakresem obowiązków zajmuje się prowadzeniem gospodarki osadami i odpadami. Z tytułu nadzoru nad pracą podległych pracowników, odpowiedzialność ponosi były i obecny dyrektor WZWiK we Włoszczowie.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zakres nierzetelności sporządzania *kart przekazania* świadczy o niewiarygodności dotyczącej: wykonania wywozu osadu z oczyszczalni, dostarczenia osadu odbiorcy, rodzaju dostarczonego osadu, rodzaju procesu przetwarzania jakiemu powinien być poddany osad.

W *Zbiorczych zestawieniach* wykazano przekazanie osadów wyłącznie do rekultywacji gruntów na cele rolne, natomiast w jednej z *kart przekazania* wpisano jako proces przetwarzania któremu powinien zostać poddany odpad symbol R10: rozpraszanie na powierzchni ziemi w celu nawożenia lub ulepszenia gleby

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

2. Postępowanie z wytworzonymi osadami ściekowymi na terenie oczyszczalni

Opis stanu
faktycznego

Na dzień 31 grudnia 2011 r. i 2012 r., z systemu kanalizacji sanitarnej korzystało: (odpowiednio) 12.140 oraz 12.280 mieszkańców gminy Włoszczowa. W latach 2011 – 2012, oczyszczalnia ścieków we Włoszczowie oczyściła ogółem 1.714 tys. m³ ścieków komunalnych, w tym 931 tys. m³ w 2011 r. oraz 783 tys. m³ w 2012 r. Według prowadzonych w WZWiK *kart ewidencji*, wytworzona masa osadów ustabilizowanych i zagęszczonych po procesie mechanicznego odwodnienia wyniosła 1.230 Mg w 2011 r., tj. 309 Mg osadu w przeliczeniu na suchą masę oraz 1.246 Mg w 2012 r., tj. 228 Mg osadu w przeliczeniu na suchą masę. Wytworzone osady ściekowe przekazywane były wyłącznie do rekultywacji gruntów na cele rolne. [Dowód: akta kontroli str. 24 – 27, 31 – 34, 41, 42, 68 – 83]

WZWiK posiada *Instrukcję eksploatacji oczyszczalni ścieków we Włoszczowie* (dalej: *Instrukcja eksploatacji*), według której osad ściekowy po procesie higienizacji powinien być transportowany przenośnikiem taśmowym na składowisko osadu, zadaszone wiatą o powierzchni ok. 480 m². Składowisko zapewnia półroczny okres magazynowania osadu. Ocieki ze składowiska powinny być zbierane drenażem i kierowane do kanalizacji. [Dowód: akta kontroli str. 123, 125, 126].

W wyniku przeprowadzonych w toku kontroli oględzin terenu, na którym znajduje się m.in. obiekt oczyszczalni ścieków oraz inne jak prasa osadu i higienizator osadu (usytuowane w wydzielonej części budynku WZWiK), a także składowisko osadu odwodnionego zadaszone wiatą stwierdzono, że odwodniony osad ściekowy transportowany był przenośnikiem taśmowym, z higienizatora na teren wiaty. Wiatą o wymiarach 24m x 20m i wysokości ok. 6 m posiadała podłogę betonową. Składowisko osadu wyposażone jest w drenaż służący do odprowadzenia wody odsączanej ze składowanego osadu do systemu kanalizacji. Zadaszenie wiaty usytuowane jest nad całą jej betonową powierzchnią. Znajdujące się w wydzielonej części budynku WZWiK urządzenia służące do odwodnienia i higienizacji osadu, czynne były w dniu oględzin. Proces higienizacji wykonywany był z zastosowaniem m.in. automatycznego dozowania wapna palonego do higienizatora osadu i prasy.

W dniu oględzin (15.04.2013 r.) na składowisku osadów ściekowych znajdowało się według oceny uczestniczącego w oględzinach Wojciecha Piątka ok. 500 Mg odwodnionego osadu, który na składowisku magazynowany jest od grudnia 2012 r., tj. przez okres 5 miesięcy. [Dowód: akta kontroli str. 135]

Okres magazynowania osadów ściekowych znajdujących się w dniu oględzin na terenie zadaszego składowiska osadów, nie przekraczał 6-miesięcznego terminu określonego w ww. *Instrukcji eksploatacji*. [Dowód: akta kontroli str. 123 – 130, 135]

Badania osadów ściekowych na zlecenie WZWiK wykonywane były z częstotliwością raz na kwartał przez akredytowane Laboratorium Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska spółka z o. o. w Katowicach (dalej: Laboratorium OBiKŚL) w zakresie bakterii z rodzaju *Salmonella* i liczby żywych jaj pasożytów jelitowych, jak również przez akredytowane Laboratorium Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Kielcach (dalej: Laboratorium OSCHR) w zakresie m.in. zawartości metali ciężkich w suchej masie osadu ściekowego oraz odczynu pH. Uwzględniając obciążenie oczyszczalni ścieków we Włoszczowie wyrażone równoważną liczbę mieszkańców (RLM) wynoszącą 17.758 (dział 1 sprawozdania OS-5 „z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich” za 2011 r. i 2012 r.), to częstotliwość wykonywanych badań przez akredytowane laboratoria, była zgodna z częstotliwością określoną w § 5 ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych. [Dowód: akta kontroli str. 43, 46]

Laboratorium OBiKŚ posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji (AB 213) w zakresie m.in. pobierania próbek i badań osadów ściekowych. Laboratorium OSCHR posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji (AB 333). Z zakresu akredytacji AB 333 wynika, że obejmuje on badania akredytowane osadów ściekowych tylko pod względem zawartości rtęci (Hg). Natomiast badania w zakresie zawartości metali ciężkich w osadach ściekowych (kadm, miedź, chrom, nikiel, ołów i cynk) są badaniami nieakredytowanymi. Zakres tej akredytacji nie obejmuje pobierania próbek osadów do badania. [Dowód: akta kontroli str. 43, 44, 46 – 65]

Analiza raportów z badań osadów ściekowych wykonanych (w latach 2011 – 2012) przez akredytowane Laboratorium OBiKŚ (w zakresie bakterii z rodzaju *Salmonella* oraz liczby żywych jaj pasożytów jelitowych) wykazała, że wyniki tych badań były zgodne z określonymi w § 2 ust. 1 pkt. 2 i pkt. 3 lit. b rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych.

Analiza sprawozdań z badań wykonanych (w latach 2011 – 2012) przez akredytowane Laboratorium OSCHR wykazała, że w zbadanych próbach osadu, zawartość metali ciężkich nie przekraczała dopuszczalnych wielkości, określonych w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia Ministra Środowiska. [Dowód: akta kontroli str. 43, 46]

Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK, wyjaśnił, że dotychczasowy pobór prób osadu ściekowego do badań laboratoryjnych dokonywany był przez niego, stosownie do posiadanego zakresu czynności. Obowiązek ten realizował zgodnie z wymogami określonymi w § 6 rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych. Akredytowane laboratoria nie wnosiły uwag odnośnie jakości przygotowanych prób osadu do badania. WZWiK nie brało jednak pod uwagę możliwości pobierania osadu do badań, przez uprawnionych pracowników ww. jednostek badawczych z powodu dodatkowych kosztów, które byłyby niezbędne do ich sfinansowania. Koszty z tytułu ww. badań wykonywanych przez Laboratorium OBiKŚ w 2012 r. wynosiłyby (brutto) 600 zł. [Dowód: akta kontroli str. 94]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Pobierania prób osadu do badań laboratoryjnych przez uprawnionych pracowników laboratoriów badawczych zwiększa wiarygodność wyników badań osadów ściekowych. Zdaniem NIK, takie działanie byłoby dobrą praktyką Zakładu.

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

3. Zagospodarowanie osadów ściekowych

Opis stanu
faktycznego

Według *Kart ewidencji komunalnych osadów ściekowych* za 2011 r. i 2012 r., w latach 2011–2012 WZWiK przekazało wyłącznie do rekultywacji gruntów na cele rolne, o których mowa w art. 43 ust. 1 pkt. 2 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, ogółem 2.386 Mg osadu (ustabilizowanego i zagęszczonego po procesie mechanicznego odwodnienia powstałego w oczyszczalni ścieków we Włoszczowie), w tym: 1.230 Mg w 2011 r. (tj. 309 Mg w przeliczeniu na suchą masę) oraz 1.156 Mg w 2012 r. (tj. 228 Mg w przeliczeniu na suchą masę osadu). Do magazynowania czasowego na terenie oczyszczalni przekazano (według stanu na dzień 31.12.2012 r.), 90 Mg osadu ustabilizowanego i zagęszczonego po procesie mechanicznego odwodnienia (tj. 17 Mg w przeliczeniu na suchą masę osadu). Z powyższych *kart ewidencji* oraz *Zbiorczego zestawienia* za 2011 r. i 2012 r.) wynika, że w okresie objętym kontrolą, WZWiK nie przekazywało osadów na inne cele, poza ww. [Dowód: akta kontroli str. 24 – 27, 31 – 34, 41, 42, 68 – 83]

Analiza wyników badań gruntów na zawartość metali ciężkich (kadm, miedź, nikiel, ołów, cynk, rtęć i chrom) wykonanych w latach 2011–2012 przez akredytowane Laboratorium OSCHR wykazała, że spośród 13 działek o łącznej powierzchni 34,00 ha (wykazanych przez WZWiK w *Zbiorczym zestawieniu* za 2011 r.), na których zastosowano osady do rekultywacji gruntów na cele rolne, badaniem gleby na zawartość metali ciężkich objętych zostało 10 działek (77%) o łącznej powierzchni 19 ha (56%). W odniesieniu do pozostałych trzech działek (o numerach ewidencyjnych 705, 569 i 818), nie przeprowadzono w 2011 r. badania gleby (na zawartość metali ciężkich) zarówno przed, jak i po zastosowaniu osadu na gruncie. Na ww. trzech działkach o łącznej powierzchni 16 ha (według *Zbiorczego zestawienia*) – zastosowano 288 Mg osadu, co w przeliczeniu stanowiło 74 Mg suchej masy osadu.

Wyniki badania gruntów wykonane przez Laboratorium OSCHR w 2011 r. (z 10 działek, na których zastosowano osad ściekowy) potwierdziły, że zawartość metali ciężkich, nie przekraczała (za wyjątkiem jednego przypadku dotyczącego zawartości cynku) dopuszczalnych wielkości określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych. [Dowód: akta kontroli str. 24 – 27, 131 – 134]

Spośród 13 działek o łącznej powierzchni 39,16 ha (wykazanych w *zbiorczym zestawieniu* danych o komunalnych osadach ściekowych za 2012 r.), na których zastosowano w 2012 r. osady do rekultywacji gruntów na cele rolne, badaniem gleby na zawartość metali ciężkich, objętych zostało 12 działek (92%) o łącznej powierzchni 38,33 ha (98%). W odniesieniu do jednej działki, tj. nr 179 o powierzchni 0,83 ha nie przeprowadzono badania gleby przed zastosowaniem osadu na gruncie. Na ww. działce nr 179 zastosowano w 2012 r. (według *zbiorczego zestawienia* danych o komunalnych osadach) 98 Mg osadu, co w przeliczeniu stanowiło 14 Mg suchej masy osadu.

Wyniki badania prób gleby wykonane przez Laboratorium OSCHR w 2012 r. (z 12 działek, na których zastosowano osad ściekowy) potwierdziły, że zawartość metali ciężkich, nie przekroczyła dopuszczalnych wielkości określonych

w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych. [Dowód: akta kontroli str. 31 – 34, 131 – 134]

Laboratorium OSCHR posiada certyfikat nr AB 333 Polskiego Centrum Akredytacji (udzielony 6 lipca 2001 r.), ważny do dnia 5 lipca 2013 r. Zakres certyfikacji obejmuje m.in. badanie gruntów na zawartość metali ciężkich, natomiast nie obejmuje poboru prób do badania gruntów.

Badania gruntów na oznaczenie zawartości: kadmu, miedzi, niklu, ołowiu i cynku wykonane w 2011 r., były badaniami akredytowanymi, natomiast badania nieakredytowane dotyczyły oznaczenia zawartości chromu oraz (ale tylko w odniesieniu do I kwartału 2011 r.) zawartości rtęci. W 2012 r. (za wyjątkiem I kwartału), badania gruntów na oznaczenie zawartości metali ciężkich, były akredytowane. (W I kwartale 2012 r. badania nieakredytowane dotyczyły oznaczenia zawartości chromu). [Dowód: akta kontroli str. 64 – 66, 94, 186, 131 – 134]

W sprawozdaniach z badania gruntów Laboratorium OSCHR nie określało sposobu poboru prób, ponieważ próby do badania pobierane były przez zlecającego, tj. WZWiK, z tym, że w sprawozdaniach zamieszczony był opis, co do jakości dostarczonej próby (bez opisu sposobu poboru próby). [Dowód: akta kontroli str. 186 – 196]

Uwzględniając powierzchnię stosowania komunalnych osadów ściekowych oraz masę zastosowanych osadów (ustabilizowanych i zagęszczonych po procesie mechanicznego odwodnienia) określoną przez WZWiK *Zbiórczym zestawieniu* za 2011 r. i 2012 r., to:

- spośród 13 działek o łącznej powierzchni 34 ha, na które wywieziony był w roku 2011 osad ściekowy, w ośmiu przypadkach (działki o numerach ewidencyjnych: 818, 1762, 712, 569, 1206, 1586, 1615, 21 i łącznej powierzchni 26 ha) oraz
- spośród 13 działek o łącznej powierzchni 39,16 ha, na które wywieziony był w 2012 r. osad ściekowy, w siedmiu przypadkach (działki o numerach: 201/1, 201/2, 200/7, 124/3, 549, 1762, 1766, 127, 818 i łącznej powierzchni 35,36 ha),

nie wystąpiły przekroczenia dopuszczalnej skumulowanej dawki osadu ściekowego, o których stanowi § 3 ust. 6 ww. rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. W pozostałych przypadkach (tj. sześciu z 2011 r. i w czterech z 2012 r.) wystąpiły przekroczenia dopuszczalnej skumulowanej dawki osadu. [Dowód: akta kontroli str. 24 – 27, 31 – 34]

W wyniku przeprowadzonych oględzin działek, których położenie w terenie wskazał Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK (tj. działki o numerach ewidencyjnych 63/2 w Jeżowicach-gmina Włoszczowa; 201/1, 201/2 i 200/7 w Pilczycy-gmina Kluczewsko oraz 1762 i 1766 w Kurzelowie-gmina Włoszczowa) ustalono, że na ww. działkach nie występował zgromadzony np. w postaci przyzm, osad ściekowy, który w latach 2011 – 2012 wywieziono został z oczyszczalni we Włoszczowie. Działki nie sąsiadowały ze zbiornikiem wodnym, rzeką lub terenem strefy ochronnej ujęcia wody. Teren powierzchni działek ukształtowany był płasko. Na działkach nie występowały nasadzenia roślin jagodowych (jak np. porzeczek, aronia, jeżyna, malina, agrest, truskawa). Z wyjaśnień Wojciecha Piątka wynika, że od osób władających gruntami uzyskiwał on informacje telefoniczne o niezwłocznym zmieszaniu z glebą przywiezionych osadów na działki, z tym, że nie posiada pisemnego potwierdzenia o konkretnej dacie (dzień, miesiąc, rok), kiedy ten osad faktycznie zmieszany został z gruntem. [Dowód: akta kontroli str. 172, 173, 180]

Z informacji uzyskanej w toku kontroli od wójta gminy Kluczewsko wynika, że działki znajdujące się w obrębie geodezyjnym Pilczyca i Kluczewsko (na których zastosowano osad z oczyszczalni), nie są położone na terenie Przedborskiego

Parku Krajobrazowego, nie leżą na obszarach zbiorników wód podziemnych oraz na wewnętrznych terenach ochrony pośredniej stref ochronnych ujęć wody. Na terenie gminy Kluczewsko nie stwierdzono przypadków stosowania osadów ściekowych na obszarach objętych ochroną przyrody.

W odniesieniu do działek położonych na terenie gminy Włoszczowa (działka nr 63/2 w Jeżowicach oraz 1762 i 1766 w Kurzelowie), osady nie stosowano na obszarach parków narodowych i rezerwatów przyrody. [Dowód: akta kontroli str. 174 – 177, 179, 181, 182]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 2011 r., w zbadanych na zawartość metali ciężkich próbach gruntu (przez Laboratorium OSCHR), z działek na których zastosowano osad ściekowy, w jednym przypadku (sprawozdanie z badań nr 823/11 z 23.09.2011 r. i nr 1021/11 z 28.11.2011 r.) przekroczona została zawartość cynku. Przekroczenie o 8,79 mg/kg suchej masy (tj. o 11%) wystąpiło już przed zastosowaniem osadu na gruncie (tj. na działce nr 1762 o powierzchni 2 ha w Kurzelowie gmina Włoszczowa) natomiast po zastosowaniu osadu na gruncie przekroczenie wyniosło 28,12 mg/kg suchej masy (35%). Dopuszczalna zawartość cynku określona w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych wynosi 80 mg/kg suchej masy gruntu.

Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK (który zgodnie ze swoim zakresem obowiązków zajmuje się prowadzeniem gospodarki osadami i odpadami) wyjaśnił, że z powodu niedokładnego sprawdzenia wyników badań laboratoryjnych, nie stwierdził przekroczenia zawartości cynku w badanej próbce gleby, tj. przed zastosowaniem osadu na gruncie i nie podjął dalszych działań w tym zakresie. [Dowód: akta kontroli str. 96, 97, 131, 132, 184, 185, 187, 188, 190, 191]

2. WZWiK nie realizowało obowiązku przekazywania posiadaczom gruntów, na które wywożony był osad z oczyszczalni ścieków we Włoszczowie, wyników badań osadu oraz informacji o dawkach osadu, tj. obowiązku nałożonego na wytwórcę osadów ściekowych, przepisem art. 43 ust. 4 obowiązującej w latach 2011 – 2012 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK wyjaśnił, że w związku z posiadaniem wyników badań laboratoryjnych osadów i gruntów, WZWiK informowało telefonicznie posiadaczy gruntów o możliwości zapoznania się z wynikami badań, jak również o możliwości udostępnienia tych wyników, na żądanie posiadacza gruntów. [Dowód: akta kontroli str. 94]

NIK nie uznaje powyższych wyjaśnień za zasadne, ponieważ zgodnie z obowiązującym w latach 2011 – 2012 brzmieniem art. 43 ust. 4 ustawy o odpadach, wytwórca komunalnych osadów ściekowych był zobowiązany do przekazywania właścicielowi, dzierżawcy lub innej osobie władającej nieruchomością, na której komunalne osady ściekowe mają być stosowane, wyników badań oraz informacji o dawkach osadu, które można stosować na poszczególnych gruntach. Za nierealizowanie obowiązku przekazywania posiadaczom gruntów na które wywożony był osad wyników jego badań oraz informacji o dawkach osadu, odpowiedzialność ponosi Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK. Z tytułu nadzoru nad pracą podległych pracowników odpowiedzialność ponosi były i obecny dyrektor WZWiK we Włoszczowie.

Według *Zbiorczego zestawienia* za 2011 r. i 2012 r., WZWiK przekazało (w latach 2011–2012) 2.386 Mg osadu ściekowego do rekultywacji gruntów na

cele rolne. Łączna powierzchnia zastosowania osadów na gruntach wyniosła 73,16 ha. [Dowód: akta kontroli str. 24 – 27, 31 – 34, 41]

3. Uwzględniając, określoną przez WZWiK w *Zbiorczym zestawieniu* za 2012 r., powierzchnię zastosowania osadów ściekowych (ustabilizowanych i zagęszczonych po procesie mechanicznego odwodnienia), to w czterech przypadkach w 2012 r. wystąpiły przekroczenia dopuszczalnej skumulowanej dawki osadu ściekowego, o których stanowi § 3 ust. 6 rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych. Przekroczenia ponad dopuszczalną dawkę, tj. 9 Mg suchej masy/1ha/3 lata (sucha masa zwana dalej s. m.) skumulowanej dawki komunalnych osadów ściekowych na jednostkę powierzchni gruntu (tj. na 1 hektar) dotyczyły działek o numerach ewidencyjnych: 179 (powierzchnia 0,83 ha) w obrębie geodezyjnym Konieczno (przekroczenie o 7,86 Mg s. m./ha/3lata, tj. o 87%); 1579 (powierzchnia 1,4 ha) w obrębie geodezyjnym Kurzelów (przekroczenie o 7 Mg s. m./ha/3lata, tj. o 78%); 1580 (powierzchnia 1,2 ha) również w Kurzelowie (przekroczenie o 10 Mg s. m./ha/3lata, tj. o 111%); oraz 1579 i 1581 (powierzchnia 2,1 ha) wykazanych łącznie jako jedna powierzchnia położona w Kurzelowie (przekroczenie o 1,95 Mg s. m./ha/3lata, tj. o 22%). W 2011 r., w sześciu przypadkach wystąpiły przekroczenia dopuszczalnej skumulowanej dawki osadu ściekowego, o których stanowi § 3 ust. 6 ww. rozporządzenia. Przekroczenia ponad dopuszczalną dawkę, tj. 9 Mg s. m./1ha/3lata skumulowanej dawki osadów ściekowych na jednostkę powierzchni gruntu dotyczyły działek o numerach ewidencyjnych: 63/2 (powierzchnia 4 ha) w Jeżowicach (przekroczenie o 1,75 Mg s. m./ha/3lata, tj. o 19%); 705 (powierzchnia 2 ha) w Kluczewsku (przekroczenie o 8,5 Mg s. m./ha/3lata, tj. o 94%); 564 (powierzchnia 1 ha) w Kluczewsku (przekroczenie o 30 Mg s. m./ha/3lata, tj. o 333%); 1985 (powierzchnia 2 ha) w Kurzelowie (przekroczenie o 3 Mg s. m./ha/3lata, tj. o 33%); 123 (powierzchnia 2 ha) w Kluczewsku (przekroczenie o 2 Mg s. m./ha/3lata, tj. o 22%); 21 (powierzchnia 2 ha) w Kluczewsku (przekroczenie o 2 Mg s. m./ha/3lata, tj. o 18%). [Dowód: akta kontroli str. 24 – 27, 31 – 34]

Henryk Kaczmarek Dyrektor WZWiK we Włoszczowie wyjaśnił, że wiele razy zwracał się do kierownika Działu Techniczno-Eksploatacyjnego, jak też do Wojciecha Piątka, odnośnie spraw dotyczących wywozu osadu ściekowego i jego stosowania na działkach. W dniach wywozu osadu na działki przypominał o powyższych kwestiach odpowiedzialnym pracownikiem. Sprawy zagospodarowania osadów ściekowych są przypisane do ww. działu za którego pracę odpowiada Czesław Dominik. Pracownikiem odpowiedzialnym za całokształt spraw związanych z zagospodarowaniem osadu ściekowego jest Wojciech Piątek. Ponieważ ww. pracownicy zapewniali o prawidłowym gospodarowaniu osadem ściekowym, uznał ich wyjaśnienia za wiarygodne. Sprawdzenia danych w zakresie dopuszczalnych dawek osadu ściekowego stosowanego na działkach, na które w 2012 r. wywożony był osad z oczyszczalni, dyrektor dokonywał, na podstawie zapewnienia Wojciecha Piątka o nieprzekroczonych dopuszczalnych dawkach osadu, na 1 ha powierzchni działki. [Dowód: akta kontroli str. 164]

Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK wyjaśnił, że przyczyną przekroczenia skumulowanej dawki komunalnych osadów ściekowych na jednostkę powierzchni gruntu (przekroczenia powyżej 9 Mg s. m./ha/3 lata), był brak przeprowadzenia przez niego analizy relacji dawek osadu do powierzchni działek. Odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości ponosi Wojciech Piątek oraz Henryk Kaczmarek Dyrektor WZWiK we Włoszczowie. [Dowód: akta kontroli str. 94, 95]

4. WZWiK nie posiada pisemnej umowy z Zakładem Usługowym „TRANS-KOP” we Włoszczowie, który wywoził w latach 2011 – 2012 osady ściekowe z oczyszczalni na grunty rolne, pomimo, że powinna być ona zawarta. Zgodnie bowiem z obowiązującym w WZWiK od 1 czerwca 2012 r. *Regulaminem udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej wyrażonej w złotych równowartości kwoty 14.000 euro*, dokumentem potwierdzającym udzielenie zamówienia powyżej 500 do 6.000 euro, jest umowa z wykonawcą. Koszty poniesione przez WZWiK z tytułu wykonanych usług wywozu osadu ściekowego w 2011 r. wyniosły 13.440 zł, a w 2012 r. wyniosły 13.590 zł. Stanowiły one równowartość 3.500 euro w 2011 r. oraz 3.380 euro w 2012 r. [Dowód: akta kontroli str. 197 – 203]
5. WZWiK nie miało rozeznania o posiadaniu pozwoleń na wykorzystanie osadów do rekultywacji gruntów na cele rolne przez posiadaczy gruntów na które wywożony był osad ściekowy z oczyszczalni w latach 2011 – 2012. Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK wyjaśnił, że z posiadaczami tych gruntów nie zawierano pisemnych umów które określałyby m.in. wymóg posiadania ww. pozwoleń. W związku z powyższym, WZWiK nie egzekwowało od osób władających gruntami, wymogu posiadania, pozwolenia na wykorzystanie osadów do rekultywacji gruntów na cele rolne. [Dowód: akta kontroli str. 88, 89]
6. Spośród 24 działek wykazanych w Zbiorczym zestawieniu za 2011 r. i za 2012 r. (przekazanym marszałkowi województwa świętokrzyskiego), czyli działek, na które wywieziony został w 2011 r. i w 2012 r. osad ściekowy z oczyszczalni ścieków we Włoszczowie:
- powierzchnia tylko jednej działki (nr 179 w obrębie Konieczno), wykazana w ww. Zbiorczym zestawieniu za 2012 r., zgodna była z wypisem z rejestru gruntów;
 - dwie działki (nr 123 i nr 127 położone w obrębie geodezyjnym Kluczewsko) wykazane przez WZWiK w Zbiorczym zestawieniu za 2011 r. i za 2012 r., nie występowały w ogóle w rejestrze gruntów;
 - powierzchnia każdej z 9 pojedynczych działek (oznaczonych numerami: 63/2 w Jeżowicach; 564, 569 w Kluczewsku; 1762, 1206, 1579, 1580 w Kurzelowie; 712 i 124/3 w Koniecznie) wykazana w Zbiorczym zestawieniu za 2011 r. i 2012 r., była większa od powierzchni tych działek wykazanej w rejestrze gruntów. Również powierzchnia kilku działek wykazywanych łącznie w ww. Zbiorczym zestawieniu (tj.: dwie działki nr 1762 i 1766 o powierzchni 3,7 ha w Kurzelowie, trzy działki nr 201/1, 201/2 i 200/7 o powierzchni 10 ha w Pilczycy oraz dwie działki nr 1579 i 1581 o powierzchni 2,1 ha w Kurzelowie), była także większa od powierzchni wynikającej z rejestru gruntów. Powyższy stan wskazuje, że osad ściekowy z oczyszczalni ścieków we Włoszczowie wywieziony był w 2011 r. oraz w 2012 r. na mniejszą powierzchnię, niż podana w Zbiorczym zestawieniu za 2011 r. i 2012 r., albo np. na inne działki, które w ogóle nie wykazane zostały w ww. Zbiorczym zestawieniu. Różnice w powierzchni tych działek, tj. pomiędzy powierzchnią wykazaną Zbiorczym zestawieniu przekazanym do urzędu marszałkowskiego, a powierzchnią wynikającą z rejestru ewidencji gruntów i budynków wynosiły od 0,04 ha (w odniesieniu do działki nr 63/2 położone w obrębie geodezyjnym Jeżowice) do 1,53 ha (w odniesieniu do dwóch działek nr 1762 i 1766 położonych w obrębie geodezyjnym Kurzelów)

oraz do 9,07 ha (w odniesieniu do trzech działek nr 201/1, 201/2 i 200/7 położonych w obrębie geodezyjnym Pilczyca);

- w czterech przypadkach wykazane zostały w Zbiorczym zestawieniu za 2011 r. i 2012 r. działki, na które wywieziony był osad z oczyszczalni ścieków we Włoszczowie, podczas gdy w rejestrze gruntów były to:
 - w dwóch przypadkach działki zabudowane (działka nr 549 w Kurzelowie i nr 818 w Koniecznie o powierzchni odpowiednio: 0,13 ha i 0,11 ha – według rejestru gruntów, a według Zbiorczego zestawienia za 2012 r. przekazanego do urzędu marszałkowskiego powierzchnia działki 549 oraz działki 818 wynosiła odpowiednio: 4,47 ha i 11ha);
 - w jednym przypadku działkę nr 21 o powierzchni 0,09 ha położoną w obrębie geodezyjnym Kluczewsko stanowiła droga (powierzchnia działki nr 21 według rejestru gruntów wynosiła 0,09 ha, a według Zbiorczego zestawienia za 2011 r. przekazanego do urzędu marszałkowskiego powierzchnia tej działki wynosiła 2 ha);
 - w jednym przypadku działkę nr 1985 położoną w obrębie geodezyjnym Kurzelów stanowiły lasy o powierzchni 0,64 ha (powierzchnia działki nr 1985 według rejestru gruntów wynosiła 0,64 ha, a według Zbiorczego zestawienia za 2011 r. jej powierzchnia wynosiła 2 ha).

[Dowód: akta kontroli str. 138 – 158, 159 – 161]

Skutkiem niesprawdzania przez WZWiK, powierzchni działek wykazywanych w *Zbiorczych zestawieniach* za 2011 r. i 2012 r., z rejestrem gruntów wystąpiły rażące niezgodności dotyczące powierzchni poszczególnych działek, na które wywożony był w ww. latach osad ściekowy z oczyszczalni ścieków we Włoszczowie. W konsekwencji powyższego przekroczone zostały dopuszczalne skumulowane dawki osadu na jeden hektar powierzchni gruntu.

Odpowiedzialność za niedokonywanie sprawdzenia powierzchni działek wykazywanych w ww. zbiorczych zestawieniach, z powierzchnią wynikającą z rejestru gruntów, ponosi Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK. Z tytułu nadzoru odpowiedzialność ponosi były i obecny dyrektor WZWiK we Włoszczowie.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Spośród 27 kart przekazania, w jednej karcie wpisany został jako rodzaj procesu przetwarzania któremu powinien zostać poddany odpad symbol R10 – który oznacza rozpraszanie na powierzchni ziemi w celu nawożenia lub ulepszania gleby. NIK w oparciu o analizę danych wywozu osadu na poszczególne działki uważa, że bardziej prawdopodobne było wykorzystywanie osadu na ww. cel a nie na rekultywację gruntów na cele rolne podawaną w *kartach ewidencji* i *Zbiorczych zestawieniach*.

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

4. Realizacja wniosków pokontrolnych

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011 – 2012 przeprowadzona została w WZWiK jedna kontrola (w sierpniu 2011 r.) w zakresie gospodarki osadami ściekowymi. Kontrolę przeprowadziła Inspekcja Ochrony Środowiska Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach. Stwierdzone przez Inspekcję nieprawidłowości dotyczyły:

- nie obliczania dopuszczalnych dawek osadów ściekowych wykorzystywanych rolniczo na daną powierzchnię działki, co było niezgodne z art. 43 ust. 4 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach;
- nie przesyłania staroście powiatu włoszczowskiego wyników pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzonych do wód, co było niezgodne z art. 149 ust. 1 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska”.

W związku z powyższym Świętokrzyski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, działając na podstawie art. 12 ust. 1 pkt. 1 ustawy z 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska, wydał zarządzenie pokontrolne z 11 sierpnia 2011 r., zobowiązując dyrektora WZWiK do:

- prowadzenia obliczeń dawek osadów ściekowych stosowanych rolniczo na daną powierzchnię działki – na bieżąco od dnia otrzymania zarządzenia;
- przesyłania staroście powiatu włoszczowskiego, wyników pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzonych do wód, w terminie 30 dni od zakończenia pomiaru.

Powyższe zarządzenie nie nakładało na kontrolowaną jednostkę żadnych dodatkowych obowiązków poza tymi, które powinna ona realizować z mocy prawa. Dyrektor WZWiK, pismem z 13 września 2011 r. poinformował Inspekcja Ochrony Środowiska Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach o bieżącym realizowaniu zaleceń zawartych w ww. zarządzeniu. Z ewidencji księgowej WZWiK (strona Wn konta 761 „pozostałe koszty operacyjne”) wynika, że w latach 2011 – 2012 nie były nakładane na WZWiK, kary pieniężne z tytułu np. niewłaściwego zagospodarowania osadów ściekowych, czy też za nieprowadzenie obliczeń dawek osadów ściekowych stosowanych rolniczo na daną powierzchnię działki. [Dowód: akta kontroli str. 4 – 14, 84 – 87]

W latach 2011 – 2012, Najwyższa Izba Kontroli nie przeprowadzała kontroli w WZWiK, w zakresie zagospodarowania osadów ściekowych. [Dowód: akta kontroli str. 5]

Natomiast w toku niniejszej kontroli NIK, stwierdzono występowanie niezgodności w zakresie powierzchni działek wykazywanych w zbiorczych zestawieniach danych o komunalnych osadach ściekowych za 2011 r. i 2012 r. (na które wywożony był w latach 2011 – 2012 osad ściekowy z oczyszczalni we Włoszczowie), z powierzchnią tych samych działek wynikającą z rejestru ewidencji gruntów prowadzoną w Starostwie Powiatowym we Włoszczowie. W konsekwencji powyższego przekroczone zostały dopuszczalne skumulowane dawki osadu na 1 ha powierzchni gruntu. Kontrola wykazała, że w sześciu przypadkach w 2011 r. oraz w czterech przypadkach w 2012 r. wystąpiły przekroczenia dopuszczalnej skumulowanej dawki osadu ściekowego, o których stanowi § 3 ust. 6 rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych. [Dowód: akta kontroli str. 24 – 27, 31 – 34]

Ustalone
nieprawidłowości

W związku ze stwierdzonymi w toku niniejszej kontroli przekroczeniami dopuszczalnych dawek osadów ściekowych stosowanych na gruntach w latach 2011 – 2012, ponad dopuszczalną skumulowaną dawkę osadów na jednostkę powierzchni gruntu (tj. na jeden hektar), NIK uznaje, że WZWiK nie zrealizował wniosku pokontrolnego dotyczącego prowadzenia obliczeń dawek osadów ściekowych stosowanych rolniczo na daną powierzchnię działki.

Odpowiedzialność za powyższy stan ponosi Wojciech Piątek inspektor ds. sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni WZWiK. Z tytułu nadzoru nad pracą podległych pracowników odpowiedzialność ponosi Henryk Kaczmarek dyrektor WZWiK we Włoszczowie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁹, wnosi o:

1. Podjęcie działań zapewniających możliwość ważenia osadów wytworzonych i wywożonych lub dokonanie stosownych kalibracji urządzeń używanych do dalszego przekazywania osadu (np. skrzyń samochodowych, przyczep).
2. Rejestrowanie ilości wytwarzanego na bieżąco osadu, umożliwiające rzetelne wypełnianie kwartalnych *kart ewidencji i kart przekazania*.
3. Przeanalizowanie zasadności wykazywania w ewidencji i sprawozdawczości, stosowania procesu któremu poddawane były osady w latach 2011 i 2012, jako rekultywację gruntów na cele rolne.
4. Zapewnienie badania gleby na zawartość metali ciężkich przed zastosowaniem osadów ściekowych na gruntach przeznaczonych do rekultywacji na cele rolne oraz zaprzestanie stosowania osadów na gruntach, w sytuacji przekroczenia dopuszczalnej zawartości metali ciężkich, w badanych próbach gruntu.
5. Dokumentowanie okoliczności potwierdzających przekazanie posiadaczom gruntów na które wywożony jest osad ściekowy, wyników badania osadu oraz informacji o dawkach osadu.
6. Zawarcie pisemnej umowy z wykonawcą, prowadzącym na zlecenie WZWiK, usługi polegające na transporcie osadów powstających w oczyszczalni ścieków, do miejsca ich zastosowania.
7. Ustalenie rzeczywistej powierzchni działek na które wywożone były osady i zweryfikowanie tych danych w rejestrach gruntów i *Zbiorczych zestawieniach* za 2011 r. i 2012 r. oraz przekazanie skorygowanych tych zestawień marszałkowi województwa świętokrzyskiego.
8. Prowadzenie bieżących obliczeń dawek osadów ściekowych, w przypadku stosowania ich na gruntach przeznaczonych do rekultywacji na cele rolne.
9. Rzetelne sporządzanie kart przekazania osadów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

⁹ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, dnia czerwca 2013 r.

Kontroler
Stanisław Łuczyński
główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Najwyższej Izby Kontroli
Delegatura w Kielcach

Tadeusz Poddębniak

.....
podpis

.....
podpis